

ΓΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΕΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΕΩΣ

‘Η εϋθυμης συντροφιάς στους άνθισμένους κήπους. ‘Η Πρωτομαγιά. Τό δέντρο του Μαγιού και τό πράσινο κλαρί. Μιά περίεργη τιμωρία. ‘Απαγορεύεται νά δέρνουν οι σύζυγοι τας συζύγους των !... Μιά επανάστασις των συζύγων. Οι εορτές κατά τον μεσαιώνα. ‘Ο ρόλος της θρησκείας Περιεργά ανέκδοτα. Στη Γαλλική ‘Επανάστασι, κτλ. κτλ.

Κάθε άνθρωπος, μόλις περάσουν ή θλιβερές ήμέρες του χειμώνα, νοιάζει στον εαυτό του ένα ξανάνειωμα, μια αγάλλασι... ‘Η ψυχές μας τότε γίνονται πιο ελαφρές και γεμίζουν ελπίδες. Τη ανοιξιάτικη αυτή χαρά όμως άρχομε να την απολαμβάνουμε μόνο μας, χωρίς νά νοήσουμε την ανάγκη και νά την εξωτερικεύσουμε. Δέν συνέβαινε όμως τό ίδιο και τον παλιότερο καιρό.

‘Αλλοτε, στην Εδρώπη, ό έρχομός της άνοιξης, χαιρετιόταν με μεγάλες υπαίθριες χορτές. Τα παλιά όμως έκείνα καλά χρόνια, ό άνθρωποι ήταν λιγότερο εγωίσται και είχαν περισσότερο ανεπτυγμένο τό αίσθημα της συναδελφότητος από σήμερα : τους άρσες νά συνέχωνται σε εϋθυμης συντροφιάς, και νά γλεντούν με πολυπόσπες παρτές. Και ποιά καταλληλότερη έποχή θα μπορούσαν νά διαλέξουν για τις διασκεδάσεις τους από την άνοιξη ;...

‘Η κυριότερά από τις χορτές αυτές ήταν ή Πρωτομαγιά. Την ήμέρα αυτή, τά σπία ήταν στολισμένα με πράσινα βγάια και με λευκά κωνίδες (ή οποίες μάλιστα έπαινομάζοντο «μαΐδες» λόγω άκριβας του μνήος κατά τον όποιον άνθρώπου), και σε μια ώριστη ήμερα, στην πλατεία του χωριού, έφύτευαν ένα δέντρο, τό «Δέντρο του Μαγιού». Την έπίσημη αυτήν ήμέρα, έξ άλλου, όφειλαν όλοι νά φέρουν έπάνω τους από ένα πράσινο κλαρί. ‘Εάν δε κανείς ληρονοούσε νά στολισή κατ’ αυτόν τον τρόπον, τιμωρείτο άρκετά περίεργα : Στεκόταν και τό άδειάειν άπάνω του ένα κουβά νερό !..

Σε ώρισμένες μεγάλες πόλεις, όπως π. χ. στο Νυζόν, τό «Δέντρο του Μαγιού» φυτευόταν με μεγάλη έπίσημοτητα, ένώπιον των συγκεντρωμένων σωματείων της πόλεως. Μετά την τελετή της «φυτεύσεως» τά κορίτσια έπιάνουν από τά γέγια κα’ έδαχμάτιζαν κύκλο γύρω από τό δέντρο, κατόπιν δε άρχιζαν νά χορεύουν τραγουδιώντας διάφορα σχετικά με την ήμέρα λαϊκά τραγουδία. Οι νέοι δε, φοιτται έξ έπι τό πλείστον, τους προσέφεραν πιουκετα με λουλουδία, ενώ συγχρόως τους έλεγον διάφορα έρωτικά περιάγματα.

Στην Βουγοουνδία έπικρατούσε μια άλλη, πολύ παράξενη συνήθεια : ‘Ολο τον Μάιο άπληγορευτο ρητά στους συζύγους νά... δέρνουν τις γυναίκες τους ! Φαίνεται ότι κατά την έποχή έκείνη

λούθ, ό όποιος, στα 1533, έπέκρωσε τό διάταγμα. Τό διάταγμα αυτό όριζεν, εκτός των άλλων, ότι εάν οι σύζυγοι τολμούσαν νά τό παραβούν και πάλιν, ή γυναίκες τους έλεγαν τό δικαίωμα νά τους υποβάλουν σ’ ένα σωρό έξευτελισμούς. ‘Ο κυριώτερος από τους έξευτελισμούς αυτούς συνίστατο στην περιφορά του τιμωρουμένου συζύγου έπάνω σ’ ένα γαϊδούρι, έπι τρεις μέρες «πρός κοινήν θυμψιδίαν».

Κατά τό Μάιο του 1427, κάποιος σύζυγος του Ντεβεσέ, ό όποιος υπεβλήθη στην έξευτελιστική αυτή τιμωρία, ένήργησεν, διά διαφόρων ισχυρών φίλων του, νά άραφήση από τις συγχωριανές του τό περιόρημο αυτό δικαίωμα τους. ‘Ο άρχων όμως του τόπου άββάς νά τον Σαιν - Βενσάν, έπέκρωσε και πάλι τό διάταγμα. Τόσο δε βαθιά είνε ενόχως τά ήθη και τά έθιμα ενός τόπου, ώστε και αυτή ή Γαλλική ‘Επανάστασις, που άφήρεσε τόσα δικαιώματα των γάλλων και καθήγησε τόσα διατάγματα, άναγκάσθηκε νά σεβασθή τά δικαιώματα αυτά των γυναικών της Βουγοουνδίας. Κι’ έτσι, ως τά μέσα του περασμένου αιώνος, δέν ήταν σπάνια νά δη κανείς στα βουγοουνδικά χωριά πολλούς συζύγους περιφερομένους έπάνω σε γαϊδάρους, έπειδή έλεγαν... τό χέρι λίγο βαρύ !..

Κατά τον μεσαιώνα ή ‘Εκκλησία άνακατευόταν και αυτή σε όλες αυτές τις ανοιξιάτικες εορτές. Σε πολλές πόλεις κατά την Πρωτομαγιά γινόταν ή «Πράσινη παρέλασις» στην όποία πρωταγωνιστούσε ό κληρός. Με μεγάλη πομπή, όλοι οι ιερείς της πόλεως, από τον έπισκοπο ως τον τελευταίο μοναχό, ξεκινούσαν και πήγαιναν στα γειτονικά δάση, όπου έκόβαν άνθισμένα κλαδιά, και ξαναγύριζαν συνοδευόμενοι από όλους τους κατοίκους. Στο ‘Εβρέ της Γαλλίας πάλι, γινόταν ή «Μαύρη πομπή» που ήταν περιέργη σ’ όλη τη Νορμανδία και λεγόταν έτσι γιατί όλοι οι κληρικοί που λάβαιναν μέρος σ’ αυτή ήταν υποχρεωμένοι νά φορούν κατμαυρα άμφια. ‘Ολοι δε, έχοντας τό σταυρό και τά εκκλησιαστικά λάβαρα έμπρός, διευθινόντουσαν στο γειτονικό δάσος, στο όποιο έκαναν άφθονη προμήθεια από κλαδιά και λουλουδία, με τά όποια εστόλιζαν, όταν έγύριζαν στην πόλι, τό άγαλμα της Παναγίας και των άλλων άγίων της Μητροπόλεως. Κατά την έπιστροφή εστάλευαν επιδεικτικά τά πράσινα αυτά τρόπαια τους, υπό τις έπευφημίες των κατοίκων του ‘Εβρέ, ό όποιοι ήταν μαζεμένοι όλοι έπάνω σταπαράθυρα και τις στέγες των σπιτιών τους. Μά δυστυχία στον καιτοκο έκεινο που θα έληγην έμπνευσαν νά κατέβη κάτω στο δρόμο καινά βρεθη μπρός στο πέλασμα της θυροθύδους πομπής.

Τόν περιποιόντουσαν όπως του άιτε : Τού πετοίσαν όνάδες όλόκληρες από πίτουρα στα μούτρα και τον υποχρέωσαν νά πηδήση πάνω από τεραστίους κλάδους δέντρων, σωριασμένους στονδρόμο. Συχνά ή εϋθυμης αυτές συντροφίες τά έκαναν κυριολεκτικώς θάλασσα και προκαλούσαν και ζημιές στην πόλη. Μιά φορά, οι ιερείς για νά χτυήσουν δυνατότερα τις καμπάνες της Μητροπόλεως, κρημάστηκαν

‘Ομοίος άνθρωπων του λαού κατά τη Γαλλική ‘Επανάστασι που χρεΐται γύρω από ένα δέντρο, τό δέντρο της ‘Ελευθερίας, όπως τό έλεγον.

‘Ο χορός γύρω από τό δέντρο του Μαγιού.

διαδομένο σ τ ή ν γαλλική αυτή έπαρξια... ‘Οποδ ήποτε με την έλευση της άνοιξης, ή νοικοκυράδες της Βουγοουνδίας εύρισκαν την ήσυχία τους από τό έτερόν τους ήμισυ... ‘Η άπαγόρευσις μάλιστα αυτή, έλεγε έπίσημοποιήθη και με Διατάγματα τουΚρότους. Οι σύζυγοι, ώστόσο δέν έμεναν πολύ εϋχαριστημένοι, καθώς φαίνεται, από τη συνήθεια αυτή γιατί στο Λυξέιγ, καθώς άναφέρει τουλάχιστον ή ιστορία... επαναστάτησαν έναντι τον του διατάγματος και τό παρέβησαν. Οι γυναίκες τους όμως τότε έσπευσαν νά τους καταγγείλουν ένώπιον της δικαιοσύνης του αϋθέντου των κόμπος ντε Λά Πα-

τρεις τέσσερες μαζί από τα σκονιά τους, τόση δὲ ἦταν ἡ μανία τους ὥστε ἡ περισσότερες ἀπὸ τις καμπάνες ἔσπασαν καὶ ἐτραυματίστηκαν ἔτσι οὐκ ὀλίγοι. Ἀφίνομε δὲ τις τεράστιες ζημιές πού ὄρισαντο τὰ δάση μετὰ τὸ κόψιμο τῶν κλαδιῶν καὶ μετὰ τὸ ξεροξίωμα δλοκλήρων δέντρων.

Ἐπίσης καὶ στὸ Δελφινάτο γίνονταν ἡ ἴδια σχεδὸν κομπή! Τὸ πρωὶ τῆς Πρωτομαγιάς, τέσσερες ἄντρες, πού φοροῦσαν κατὰμουρα ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια, ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ἀρχιεπισκοπικὸ μέγαρο κ' ἔτραχαν στοὺς δρόμους τῆς πόλεως φωνάζοντας τοὺς μιλωνάδες καὶ τοὺς γωμάδες, οἱ ὁποῖοι συγκεντρωνόντουσαν μπρὸς στὴν ἀρχιεπισκοπή, καθάλλα στὰ μουλάρα τους καὶ ὄπλισμένοι.

Ἐκεῖ, ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἀνεκηρύσσοντο βασιλεὺς τους καὶ ἐστέφετο ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο. Τότε, μ' αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς, ἔκρινον γιὰ τὸ νοσοκομεῖο τοῦ Ἁγίου Παύλου, τοῦ ὁποῖου ἡ πόρτα ἦταν κλειστή. Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς σωματοφύλακες τοῦ βασιλέως χτυποῦσε τὴν πόρτα ζητώντας τὸν Ἅγιο Παῦλο. Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀπαντοῦσαν ἀπὸ μέσα: «Διαβάξει τὸν ἐξάψαλμο...», κατόπιν, «Ἀνεβαίνει στὸ γαϊδάρο του», καὶ ἔπειτα: «Ἐν' ἔτοιμος...» ὡς πού στὸ τέλος παρουσιαζόταν ὁ Ἅγιος (τὸν ὁποῖον ἐπεδίετο ἕνας ἱερωμένος) καθάλλα σ' ἕνα γαϊδάρο, ντυμένος ὡς ἱερωμῆτης, κρατώντας ἕνα βαρέλι κρασί, ἕνα ψωμί, ἕνα ζαμπόν καὶ ἔχοντας τὶς τσέπες του γεμάτες στάχτη, τὴν ὁποία ἐβρῆχε στὰ μούτρα τῶν διαβατῶν.

Καὶ στὸ Παρίσι, ἡ ἐορτὴ τοῦ Μαΐου ἐθεωρεῖτο ὡς μιά ἀπὸ τις μεγαλύτερες ἐορτές τοῦ χρόνου. Τὸ Παλάτι, ἐπὶ τῆς εὐκαιρίας διοργάνωνε ἱπποδρομίες, συμπόσια καὶ χοροὺς, ὁ δὲ λαὸς τῆς πρωτεύουσας γύριζε κ' αὐτὸς ὅσο μποροῦσε.

Μόλις ἐχάραξε, ἐγενεῖς νέοι, παιδιὰ ἀστῶν, μαθητὰ καὶ τεχνίται πῆγαιναν σ' ἃ δάση πού περισοιχίζον τὸ Παρίσι, ἔκοβαν κλαδιά καὶ λουλούδια καὶ μ' αὐτὰ ἐστόλιζαν ὅλη τὴν πρωτεύουσα. Πολλὰ σπιτία σκεπαζόντουσαν σχεδὸν ἄδολκληρα μετὰ τὸ πράσινο αὐτὸ στολισμὸ τους, ὁ δὲ ὄχλος βλέποντάς τα, φώναζε: «Νὰ ὁ Μάης». Ὅλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, εἶχαν στολισμένη τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη, τὰ κεφάλια τους μετὰ λουλούδια.

Μὰ ἐκεῖ πού χαλοῦσε κυριολεκτικῶς ὁ κόσμος τὴν Πρωτομαγιά, ἦταν στὴ συνοικία Βαζὸχ τοῦ Παρισιῶ. Ὅλοι οἱ ἐπίσημοι τῆς συνοικίας, ἀπὸ τὸ πρωὶ, φορώντας ροζα καὶ μὰ πὸ χτυπητὰ χρώματα, πῆγαιναν ἐν σώμα στὸ δάσος τοῦ Μπουντ. Ἐκεῖ, κατόπιν βραχιλικῆς ἀδείας, ἀρᾶνται τὰ πάντα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ξεροξίζονταν τρεῖς βαλανιδιές, τὶς πὸ ἠμορφες, τὶς ὁποῖες ἔναφένονταν θιαμβρευτικά στὴν πόλη. Ἀπὸ τὰ τρία δέντρα τὰ δυὸ πουλιόντουσαν ὑπὲρ τῶν φτωχῶν, ἐνῶ τὸ τρίτο χρησιμοποιεῖτο γιὰ τὸ φύτεμα τοῦ Μάη. Αὐτὸ τὸ διακομοῖσαν θαυμάσια, μετὰ ἰσορροπίας πολυχρόμους καὶ ἄλλα στολιδία. Γύρω ἀπ' αὐτὸ μαζεῖοντουσαν καὶ χόρευαν οἱ κάτοικοι τῆς συνοικίας, κακοποιεῖντες ὄσους περιέργους ἐρχόντουσαν ἀπὸ τὶς ἄλλες συνοικίες γὰ νὰ δοῦν.

Ἐπειτα ἐπαίρναν τὸ δέντρο καὶ τραβοῦσαν γιὰ τὸ μέγαρο τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ ὁποῖου ἡ αὐλή, εἰς ἀνάμνησιν τῆς τελετῆς πού γίνονταν τότε ἐκεῖ, λέγεται ἀκόμη καὶ σήμερα, ἀλλ' ἡ τοῦ Μαΐου. Ἐκεῖ, εἰκοσιπέντε ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς συνοικίας Βαζὸχ ἔσκαβαν μὴ τρύπα κ' ἐφύτευαν σ' αὐτὴ τὸ δέντρο. Κατόπιν οἱ ἐπίσημοι καθάλλουσαν τὰ ἄλογα τους καὶ συνωδεύοντο ἀπὸ ἑκατοντάδες ὄργανοποιεῖτες, οἱ ὁποῖοι ἐκαίξαν σάλπιγγες, κύμβαλα, κλαρίνα καὶ φλάουτα, ἐναγύριζαν στὴ συνοικία τους, στὴν ὁποία ἄρχιζε τὸ γλέντι πού τελείωνε τὴν ἄλλη μέρα.

Ἡ ἐορτὴ τοῦ Μαΐου, ὅπως ἄλλοτε ὄλες οἱ ἐορτές, ἔχει καὶ αὐτὴ τοὺς θρόλους της. Νὰ ἕνας ὄμοιος θρόλος σχετικῶς πού τὸν διηγούνηται στὴ χώρα τῶν Βάσκων. Ἐξέτισε ἐκεῖ ἄλλοτε ἕνας νέος ἱπποκόμος, ἀρραβωνιασμένος μετὰ ἡμορφὴ κόρη τὴν ὁποία ἐλάτρευε. Μὰ ἦταν τόσο φτωχὸς ὥστε, γιὰ νὰ μαζέψῃ λίγα χρήματα, ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν πατρίδα του καὶ νὰ μῆ ὡς στρατιώτης στὴν ὑπηρεσία διαφόρων πριγκιπῶν. Ἀφού πολέμησε τοὺς Μαυριτανούς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν βασιλέων τῆς Καστίλλας, κατετάχθη στὰ στρατεύματα τῶν αυτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἔγινε σιγά-σιγά λοχαγός. Κάθε τόσο ἡ ἀρραβωνιαστικὴ τὸν λάρβαινε νέα του, μὰ στὸ τέλος ἔπαψε ν' ἀκούη νὰ γίνεταὶ λόγος γ' αὐτὸν. Ἐκεῖνη στὴν ἀρχὴ λυπήθηκε, μὰ σιγά-σιγά ἡ ἀγάπη της τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ της ἔβουσε μέσ' στὴν καρδιά της καὶ ἀγάπησε κάποιον ἄλλο νέο.

Ὁ Ἄπολις τελείωνε ἐν τῷ μεταξὺ κ' ἡ νέα ἤλιπεζε ὅτι τὴν

Πρωτομαγιά ὁ νέος πού εἶχε ἀγαπήσει, τὴν θά πῆγαινε νὰ τῆς προσφέρει ἕναν ἀνθισμένον στέρανο καὶ νὰ τῆς ἐξομολογήσῃ τὸν ἔρωτά του. Γι' αὐτὸ, μόλις ἔβλεψε, ἄνοιξε τὸ παράθυρό της. Ἀμέσως εἶδε ὅτι ὁ καινούριος φίλος της εἶχε κερμάσει ἐκεῖ τὸ στέρανο τοῦ Μαΐου, μὰ τὴν περίεργον πράγμα, ὁ στέρανος αὐτὸς τοῦ ὁποῖου τὰ λουλούδια εἶχαν κοπεῖ μόλις τὴν προηγούμενην ἡμέρα, φαινόταν μαρμαρῆναι καὶ τὰ λουλούδια τοῦ ξεφυλλισμένα. Κι' οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ πού εἶχαν ἰδῆ τὸ νέο ν' ἀποθέτῃ τὸ στέρανον, ἐξαφνίστηκαν πού τὸν εἶδαν νὰ μαρμαρῆται τόσο γρήγορα. Σκέφτηκαν ὅτι κάποια δυστυχία ἀπέλυσε τὴν κόρη.

Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες κ' ἕνας ὀδοιπόρος, ὁ ὁποῖος ἐναγύριζε στὸ χωριὸ του, ἀφού πέρασε τὰ νεῖα τὸν πολεμῶντας σ' ὅλον τὸν κόσμο, ἀνάγγειλε στὴ νέα ὅτι ὁ παλιὸς ἀρραβωνιαστικὸς της εἶχε σκοτωθεῖ πολεμῶντας τοὺς Τούρκους κ' ὅτι τὴν τελευταία του στιγμὴ συλλογίζονταν ἐκεῖνη. Τότε ὅλοι πίστεψαν ὅτι ἡ ψυχὴ τὸ ἦταν ἐκεῖνη πού ἔκανε τὸ στέρανον τοῦ νέου ἀρραβωνιαστικοῦ νὰ μαρμαρῆ τόσο γρήγορα. Ἡ νέα κόρη τότε, γεμάτη τύψεις, γιὰτὶ εἶχε φανεῖ ἀπιστὴ σὲ κείνον πού δὲν εἶχε πάρει ποτὲ νὰ τὴν ἀγαπᾷ, ἀπεσφόρη σ' ἕνα μοναστήρι τῆς Ναβάρρας.

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ἀρχισαν σιγά-σιγά νὰ ἐξαφανίζονται τὰ πὸ γαφριὰ ἔθιμα τῆς Πρωτομαγιάς.

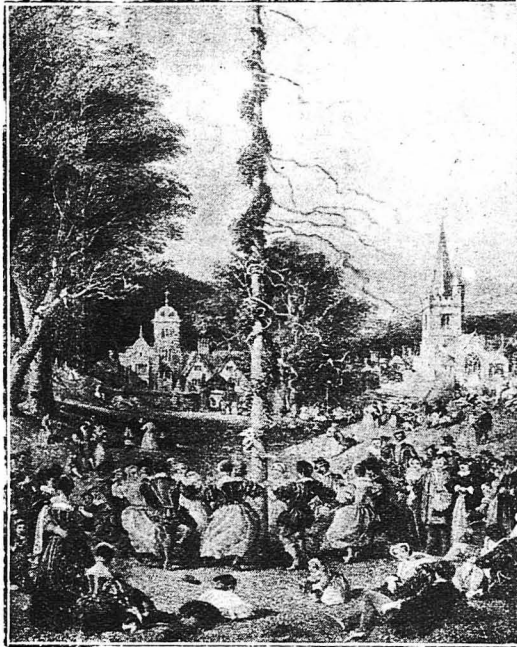
Τὰ παλὰ αὐτὰ ἔθιμα τοῦ ἐορτασμοῦ τοῦ Μαΐου, ἔβουσαν σιγά σιγά μετὰ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων. Ἄλλοτε, στὰ χωριά καὶ στὰς πόλεις, ἐστέφοντο τὰ πὸ ἡμορφα κορίτσια κ' ἀνηγορευόντο βασιλισσες ἢ σύζυγοι τοῦ Μαΐου.

Ὡστόσο στὸ Ντιζὸν τῆς Γαλλίας διατηρεῖται ἀκόμη καὶ σήμερα ἡ ὄραια αὐτῆ συνήθεια: Ἐνα κορίτσια πέντε ὡς ὀχτὸ γυναικῶνα γυροῦρεται βασιλίσσα καὶ στεφανωμένη μετὰ ῥόδα καὶ μετὰ ἄλλα λουλούδια καὶ ἀκολουθουμένη ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα συνομηλικὰ της παιδιὰ, γυρίζει σ' ὅλη τὴν πόλη. Μπρὸς σὲ κάθε σπίτι στέκεται καὶ προσφέροντας τὸν οικοδεσπότη μ' ἀνδοθέτη, τραγουδοῦται τὸ ἀκόλουθο τραγουδάκι:

Ἦρθε ὁ Μάης, ἦρθε ὁ Μάης,
μετὰ λουλούδια, μετὰ τραγοῦδια...
Νά, σὰς φέρω ἕνα μπουκέτο ἀπ' τὰ πὸ λαμπρὰ λουλούδια...
Ἦρθε ὁ Μάης!... Ἦρθε ὁ Μάης!...

Ἡ κόρη αὐτῆ ἐσμβόλιζε τὴν νεότητά, τὴ χάρι καὶ τὴν ὀμορφιά τῆς ἀνοίξεως. Μετὰ τὴν παρέλαση, ἡ βασιλίσσα καθόταν στὸ λουλουδιασμένον θρόνον πού τῆς εἶχαν ἐτοιμάσει ἀπὸ πρὶν. Οἱ δεσποινίδες τῆς τιμῆς ἐπαίρναν θέση δίπλα της, ἐνῶ ὁ λαὸς πῆγαινε καὶ τῆς ὑπέβαλε τὰ σέβη του, ὡς νὰ ἦταν βασιλίσσα ἀληθινή, προσφέροντάς της διάφορα μικρὰ δῶρα, μετὰ τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἔκανε τὴν προκία της.

Σήμερα, ὁ πανηγυρισμὸς τοῦ Μαΐου ἔχει διατηρηθεῖ καθαρώς λαϊκὸ χαρακτηριστὸ, σὲ πολλὰ δὲ χωρὲς ἐντελῶς κοινωνικῶ.

Χορὸς γύρω ἀπὸ τὸ «Κατέφι τοῦ Μαΐου».

Νέοι βασιλεῖς τῆς λαϊκῆς ἀνάμνησης πῆγαινον γιὰ νὰ στολισοῦν τὸ δέντρο τοῦ Μαΐου.